

บทที่ ๔

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ซึ่งเปิดสอนในวิทยาเขต ๔ แห่ง คือ วิทยาเขตพัฒนการพระนคร วิทยาเขตบพิตรพิมุข วิทยาเขตพระนครเหนือ วิทยาเขตเทเวศร์ วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ ระดับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ปม.) ซึ่งเปิดสอนในวิทยาเขต ๒ แห่ง คือ วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์และวิทยาเขตพระนครใต้ และระดับปริญญาตรีซึ่งเปิดสอนในคณะ ๓ แห่ง คือ คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี คณะคหกรรมศาสตร์และคณะศิลปกรรม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอนและผู้บริการที่เกี่ยวข้องใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงการเรียนการสอนวิชานี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ตัวอย่างประชากรที่จะศึกษา คือ ผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ในปีการศึกษา ๒๕๒๓ ในวิทยาเขตและคณะทั้ง ๑๐ แห่ง รวมทั้งสิ้น ๑๖ คน และผู้เรียนวิชานี้ในปีการศึกษาเดียวกัน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากวิทยาเขตและคณะรวมทั้ง ๑๐ แห่ง ๆ ละ ๒๐ คน รวมทั้งสิ้น ๒๐๐ คน และผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม ๒ ชุด สำหรับผู้สอน และผู้เรียนดังกล่าวข้างต้น โดยได้ทดลองใช้แบบสอบถามผู้สอนกับอาจารย์ผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดของวิทยาเขตบพิตรพิมุข ส่วนแบบสอบถามผู้เรียนได้ทดลองกับนักศึกษาวิทยาเขตบพิตรพิมุข ที่เคยเรียนวิชานี้จำนวน ๔ คน พร้อมทั้งได้นำมาแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อนำมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป นอกจากนี้ได้สัมภาษณ์ผู้บริหารการศึกษาฝ่ายวิชาการของวิทยาเขตและคณะต่าง ๆ ประกอบด้วย ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามผู้สอนคืนครบ ๑๖ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ และแบบสอบถามผู้เรียน ๑๖๗ ชุด จาก ๒๐๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๕๐ รวมแบบสอบถามคืนทั้งสิ้น ๑๘๓ ชุด จาก ๒๑๖ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๗๒

สรุปผลการวิจัย

จากการสำรวจโดยส่งแบบสอบถามผู้สอนและผู้เรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด อาจสรุปผลได้ดังนี้

ผู้สอนและผู้เรียน

ผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดจำนวน ๔ คนจาก ๑๖ คน จบการศึกษาระดับปริญญาสาขาบรรณารักษศาสตร์ ผู้สอนอีก ๖ คน จบการศึกษาระดับปริญญาสาขาอื่น และ อีก ๑ คน ใ้รับวุฒิป.ม. (บรรณารักษศาสตร์) ผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน ๑๔ คน มีประสบการณ์ในการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดตั้งแต่ ๑-๕ ปี ผู้สอนทั้ง ๑๖ คนมีชั่วโมงสอนทั้งสิ้น ตั้งแต่ ๓-๓๐ คาบ ต่อสัปดาห์ โดยแบ่งผู้สอนเป็น ๒ กลุ่มในจำนวนเท่ากันกลุ่มแรกสอนเฉพาะวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด กลุ่มสองต้องสอนทั้งวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดและวิชาอื่น อีก ๒-๕ วิชา นอกจากนี้ผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน ๑๑ คน ต้องทำงานห้องสมุดในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น หัวหน้าแผนกห้องสมุด บรรณารักษ์ และ ผู้ช่วยบรรณารักษ์ในจำนวนนี้ ผู้สอนจากวิทยาเขตบพิตรพิมุข (๒ คน) วิทยาเขตพระนครใต้ (๑ คน) คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี (๑ คน) และคณะคหกรรมศาสตร์ (๒ คน) ต้องปฏิบัติทั้งงานห้องสมุด และงานอื่น

ในปีการศึกษา ๒๕๒๓ ผู้เรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ ๔๔.๖๑ ไม่เคยเรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดมาก่อนเลย ผู้เรียนร้อยละ ๕.๓๕ เคยเรียนวิชานี้มาแล้ว ได้แก่ ผู้เรียนระดับ ป.ม. จากวิทยาเขตพระนครใต้ จำนวนร้อยละ ๒๑.๐๔ และระดับปริญญาตรี จากคณะวิศวกรรม เทคโนโลยีและคณะศิลปกรรม คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๖๐ และร้อยละ ๒๐.๐๐ ตามลำดับ

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

โดยเฉลี่ยแล้วผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาของแต่ละวิทยาเขตและคณะมีความชัดเจนปานกลาง แต่ผู้สอนส่วนใหญ่เข้าใจและเห็นด้วยกับจุดมุ่งหมายของวิชานี้มาก

เมื่อเริ่มสอนก็ได้ชี้แจงให้ผู้เรียนได้ทราบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนี้ในระดับมาก เช่นเดียวกัน แต่ผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนเข้าใจถึง จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการเรียนวิชานี้ในระดับ ปานกลาง ในเรื่องนี้ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความเห็นแตกต่างไปจากความเห็นของผู้สอนคือผู้เรียน ส่วนใหญ่เห็นว่าผู้สอนได้ชี้แจงให้ผู้เรียนทราบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรระดับปานกลาง และ ผู้เรียนเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย และประโยชน์ของการเรียนวิชานี้ในระดับมาก

เนื้อหาวิชา

หัวข้อ เนื้อหาวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาของ แต่ละวิทยาเขตและคณะ ส่วนใหญ่เหมือนกันไม่ว่าจะเป็นระดับ ปวส. ระดับ ปม. และระดับ ปริญญาตรี โดยเฉลี่ยแล้วผู้สอนและผู้เรียนส่วนใหญ่ มีความเห็นสอดคล้องกันว่าเนื้อหาวิชา ตรงกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียนในระดับปานกลาง แต่ผู้สอนและผู้เรียนมี ความเห็นแตกต่างกันในเรื่อง เนื้อหาวิชาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา มีรายละเอียดตรงตามที่ระบุไว้ในหัวข้อวิชา เนื้อหาวิชาสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษา วิชาอื่น ๆ ของผู้เรียนในปัจจุบัน และผู้เรียนสามารถนำความรู้จากเนื้อหาวิชานี้ไปใช้ประโยชน์ ต่อการประกอบอาชีพในอนาคต โดยผู้สอนมีความเห็นในระดับมาก แต่ผู้เรียนมีความเห็นใน ระดับปานกลาง

การนำความรู้ที่ เรียนในแต่ละหัวข้อ ไปใช้ประโยชน์

ในการเรียนแต่ละหัวข้อวิชา โดยเฉลี่ยแล้วส่วนใหญ่ผู้เรียนมีความเห็นว่าสามารถ นำความรู้ที่เรียนไปใช้ประโยชน์ได้ในระดับปานกลาง นอกจากผู้เรียนจากวิทยาเขตพัฒนการ พระนครเห็นว่าหัวข้อห้องสมุดและการให้บริการ หัวข้อการจัดหมู่หนังสือและการเรียงหนังสือ ชั้นชั้นสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้น้อย ซึ่งตรงกับความเห็นของผู้เรียนจากวิทยาเขต เทคนิครุงเทพต่อหัวข้อการจัดหมู่หนังสือและการเรียงหนังสือชั้นชั้น หัวข้อการเขียนเชิงอรรถ แต่ผู้เรียนจากคณะศึกษาศาสตร์เห็นว่าสามารถนำความรู้ในข้อการใช้หนังสืออ้างอิง การ รวบรวมบรรณานุกรม การเขียนเชิงอรรถ และการเขียนรายงาน หรือภาคินพนธ์ไปใช้ ประโยชน์ได้มาก

ลักษณะการเรียนการสอน

วิธีสอน

ในการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดแต่ละหัวข้อวิชา ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยายเป็นอันดับหนึ่ง และใช้วิธีสอนแบบสาธิต หรือ แบบนำชมห้องสมุดประกอบด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนส่วนใหญ่ ส่วนการสอนแบบอภิปราย มีผู้สอนจำนวนน้อยที่ใช้ประกอบในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนจำนวนน้อยเช่นกัน

การใช้สื่อการสอน

ผู้สอนส่วนใหญ่นิยมใช้กระดานดำ เป็นสื่อการสอนอันดับหนึ่งในการสอนหัวข้อวิชาต่าง ๆ รองลงมาคือของจริง เช่นคู่มือการใช้ห้องสมุด บัตรรายการ ตัวอย่างบรรณนิเทศน์ รายงานที่สมบูรณ์ ฯลฯ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร กฤตภาค เป็นต้น การใช้สื่อการสอนของผู้สอนนี้แตกต่างไปจากความต้องการของผู้เรียนส่วนใหญ่ คือ ผู้เรียนต้องการให้ผู้สอนใช้ของจริงเป็นอันดับหนึ่ง สำหรับสื่อการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ภาพนิ่ง ภาพยนต์ รูปภาพ แผ่นโปสเตอร์ เป็นอันดับรองลงมา

ส่วนสื่อการสอนประเภทหนังสือ และสิ่งพิมพ์ มีผู้สอนจากวิทยาเขตและคณะเพียง ๔ แห่งได้ใช้หนังสือและสิ่งพิมพ์ที่เน้นสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกัน หลักสูตรการศึกษาทางวิชาชีพของแต่ละแห่ง เช่น สาขาวิชาบริหารธุรกิจ ศิลปศึกษา และการศึกษา เป็นต้น ผู้สอนจากวิทยาเขตและคณะอีก ๖ แห่งได้ใช้หนังสือและสิ่งพิมพ์ที่ไม่ได้เน้นสาขาวิชาใดโดยเฉพาะ

สำหรับคู่มือประกอบการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ผู้สอนส่วนใหญ่ จากวิทยาเขตและคณะ ๗ แห่ง ใช้ตำราเรียนที่วิทยาเขตหรือคณะจัดพิมพ์ขึ้นเอง โดยรวบรวมและเรียบเรียงจากหนังสือ วารสาร และเอกสารในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และที่เกี่ยวข้องเนื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผู้สอนอีก ๓ แห่งใช้ตำราเรียนที่เขียน หรือรวบรวมโดยบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือสถาบันการศึกษา ที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ รวมทั้งได้ใช้หนังสือ วารสาร และเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

กิจกรรม

ภายหลังการสอนแต่ละหัวข้อวิชา ผู้สอนส่วนใหญ่จะมอบหมายให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดมากกว่าทำรายงานประกอบการเรียนหัวข้อวิชาต่าง ๆ นอกจากหัวข้อการรวบรวมบรรณานุกรม และหัวข้อการเขียนรายงาน ผู้สอนส่วนใหญ่มอบหมายให้ผู้เรียนทำรายงานมากกว่าทำแบบฝึกหัด

การวัดผล

ผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน ๑๔ คน จาก ๑๖ คน นิยมให้คะแนนแบบฝึกหัด และรายงาน ซึ่งเป็นงานที่มอบหมายให้ทำทุกครั้ง เพื่อเก็บเป็นคะแนนงานระหว่างภาค ผู้สอน ๑ คนจากคณะวิศวกรรมเทคโนโลยี ได้ให้คะแนนงานที่มอบหมายให้ทำทุกครั้ง เพื่อเป็นการทดสอบความเข้าใจและความตั้งใจเรียนแต่ไม่เก็บเป็นคะแนนงานระหว่างภาค วิธีการให้คะแนนงานที่มอบหมายให้ทำทั้ง ๒ แบบ นี้สอดคล้อง กับความต้องการของผู้เรียนส่วนใหญ่

สำหรับวิธีการเก็บคะแนน ผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน ๔ คน จาก ๑๖ คน นิยมวิธีการเก็บคะแนนจากคะแนนเข้าชั้นเรียน แบบฝึกหัด รายงาน ทดสอบย่อย และทดสอบปลายภาค ผู้สอนจำนวน ๔ คน นิยมวิธีการเก็บคะแนนจากคะแนนแบบฝึกหัด รายงาน ทดสอบกลางภาค และทดสอบปลายภาค ผู้สอนจำนวน ๓ คน นิยมวิธีการเก็บคะแนนจากคะแนนแบบฝึกหัด รายงาน ทดสอบย่อย และทดสอบปลายภาค วิธีการเก็บคะแนนทั้ง ๓ วิธีนี้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนส่วนใหญ่

ในการกำหนดอัตราส่วนคะแนนงานระหว่างภาคต่อคะแนนทดสอบปลายภาค ผู้สอนจำนวน ๖ คน จาก ๑๖ คน กำหนดอัตราส่วนเป็น ๔:๖ ผู้สอนจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ๕ คน กำหนดเป็น ๕:๕ ผู้สอนจำนวน ๓ คน กำหนดเป็น ๖:๔ สำหรับผู้สอนจากวิทยาเขตชุมพร เขต สุราษฎร์ธานี กำหนดเป็น ๓:๗ และผู้สอนจากวิทยาเขตพิชัยการพระนครกำหนดคะแนนทดสอบกลางภาค ปลายภาค และภาคนิพนธ์เป็น ๓ ส่วนเท่ากัน สำหรับผู้เรียน ร้อยละ ๕๑.๕๐ และรองลงมาร้อยละ ๓๖.๕๓ มีความต้องการสอดคล้องกับผู้สอน ๒ กลุ่มแรก คือ อัตราส่วน ๔:๖ และ ๕:๕ นอกจากนี้มีผู้เรียนจำนวนน้อยต้องการให้กำหนดอัตราส่วนเป็น ๓:๗ และ ๖:๔

ในการออกแบบทดสอบสำหรับหัวข้อวิชาต่าง ๆ ผู้สอนส่วนใหญ่นิยมออกแบบทดสอบ
 ปรนัยมากกว่าแบบทดสอบอัตนัยในการสอนหัวข้อวิชาห้องสมุดและการให้บริการ ความรู้เกี่ยว
 กับหนังสือ วารสาร และหนังสือพิมพ์ การจัดหมู่หนังสือ และการเรียงหนังสือชั้นชั้น การใช้
 บัตรรายการ และการใช้หนังสืออ้างอิง โดยมีวัตถุประสงค์ในการวัดผลด้านการนำไปใช้
 และความเข้าใจมากกว่าด้านความรู้ และความจำ ส่วนหัวข้อวิชาการอ่านหนังสือ การจด
 โน้ตหรือ บันทึกข้อความ การรวบรวมบรรณานุกรม การเขียนเชิงบรรณ และ การเขียนรายงาน
 หรือภาคินพนธ์ ผู้สอนส่วนใหญ่นิยมออกแบบทดสอบอัตนัยมากกว่าแบบทดสอบปรนัย โดยมี
 วัตถุประสงค์ในการวัดผล เช่นเดียวกันกับที่กล่าวมาข้างต้น

สำหรับการออกแบบข้อทดสอบปลายภาค ผู้สอนจำนวน ๔ คนจาก ๑๖ คน คิดเป็น
 ร้อยละ ๕๖.๒๕ ไม่นำเนื้อหาวิชาที่เคยทดสอบแล้วไปรวมออกในข้อทดสอบปลายภาค ผู้สอน
 จำนวน ๗ คนคิดเป็นร้อยละ ๔๓.๗๕ ได้นำเนื้อหาวิชาที่เคยทดสอบแล้วไปรวมออกอีกในข้อ
 ทดสอบปลายภาค แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๔๕ ไม่ต้องการให้นำเนื้อหาวิชาที่เคย
 ทดสอบแล้วไปรวมออกอีก และผู้เรียนเพียงร้อยละ ๒๕.๗๕ ต้องการให้นำไปรวมออกอีกใน
 ข้อทดสอบปลายภาค

ในเรื่องผลการสอบวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ผู้เรียนคิดเป็นร้อยละ ๔๘.๕๐
 และ ๑๑.๓๘ สามารถสอบวิชานี้ได้โดยได้คะแนนเป็นที่พอใจ เพราะผลการสอบที่ได้ตรงกับ
 ความคาดหมายและได้คะแนนเป็นที่พอใจมาก เพราะผลการสอบที่ได้ดีเกินความคาดหมาย
 ตามลำดับ ส่วนผู้เรียนคิดเป็นร้อยละ ๒๗.๕๕ สอบวิชานี้ได้โดยได้คะแนนไม่เป็นที่พอใจ
 เพราะผลสอบที่ได้ไปไม่ตรงกับ ความคาดหมาย

หลังจากการเรียนการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ผู้สอนส่วนใหญ่จำนวน
 ๑๕ คน จาก ๑๖ คน ได้ติดตามผลการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาที่เคยเรียนวิชาการใช้หนังสือ
 และห้องสมุด ผู้สอนจำนวน ๑๒ คนใน ๑๕ คน สังเกตว่าผู้เรียนสามารถใช้ห้องสมุดได้ด้วย
 ตนเอง โดยต้องอาศัยความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุดในบางครั้ง และผู้สอนจำนวน
 ๓ คน จากวิทยาลัยพระนครใต้ และคณะวิศวกรรมเทคโนโลยี สังเกตว่าผู้เรียนสามารถ
 ใช้ห้องสมุดได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุดเลย การ
 สังเกตผลการใช้ห้องสมุดของผู้สอนนี้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนส่วนใหญ่

ปัญหาการเรียนการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด

ในการเรียนการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ผู้สอนและผู้เรียนได้เสนอปัญหาในด้านต่าง ๆ โดยเรียงลำดับตามความสำคัญมากน้อยของปัญหาแต่ละด้าน คือ

ปัญหาด้านเนื้อหาวิชา

ผู้สอนคิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ ประสบปัญหาด้านเนื้อหาวิชา มีรายละเอียดมากเกินไป นอกนั้นไม่มีปัญหาด้านเนื้อหาวิชาเลย (ต่อผู้เรียน)

ผู้เรียนร้อยละ ๔๔.๕๑ และ ๔๐.๗๒ มีปัญหาเรื่องเนื้อหาวิชา มีรายละเอียดมากเกินไป และสับสนไม่เรียงลำดับต่อเนื่องกัน ผู้เรียนร้อยละ ๑๔.๕๗ และ ๔.๗๕ มีปัญหาเรื่องเนื้อหาวิชาไม่น่าสนใจและยากเกินไปตามลำดับ

ปัญหาด้านผู้สอนและผู้เรียน

ผู้สอน ๒ กลุ่มจากจำนวน ๔ คนเท่ากัน มีปัญหาเรื่องไม่มีเวลาเตรียมการสอน และจัดเตรียมสื่อการสอน อีกทั้งไม่มีเวลาตรวจแบบฝึกหัด ผู้สอนจำนวน ๓ คน มีปัญหาเรื่องขาดแคลนจำนวนผู้สอนที่มีความรู้ทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ และผู้สอนจากวิทยาลัยเทคโนโลยี มีปัญหาเรื่องเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในบางครั้ง เพราะต้องสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดเป็นประจำหลายปี นอกจากนี้ผู้สอนจำนวน ๖ คน มีปัญหาเรื่องนักศึกษามักลอกแบบฝึกหัดซึ่งกันและกัน และบางครั้งไม่สนใจ ไม่ตั้งใจเรียน ผู้สอนจำนวน ๕ คน มีปัญหาเรื่องจำนวนนักศึกษาในกลุ่มมากเกินไป ผู้สอนจากวิทยาลัยเทคโนโลยีมีปัญหาเรื่องการส่งงานล่าช้ากว่าที่กำหนดของผู้เรียน และผู้สอนจากคณะวิศวกรรมเทคโนโลยี มีปัญหาเรื่องการขาดเรียนบ่อยครั้งของนักศึกษาภาคค่ำ ซึ่งต้องทำงานประจำและไม่เห็นความสำคัญของวิชานี้

ผู้เรียนจำนวนร้อยละ ๓๔.๓๓ มีปัญหาเรื่อง ผู้สอนมีบุคลิกที่ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนอยากเรียน ได้แก่บุคลิกภาพด้านการพูด การอธิบายเนื้อหาวิชาและอุปนิสัยส่วนตัว รองลงมาร้อยละ ๕.๕๕ มีปัญหาเรื่องผู้สอนไม่มีการเตรียมการสอน

ปัญหาด้านวิธีการสอน

ผู้สอนจำนวน ๗ คน จาก ๑๖ คน มีปัญหาเรื่องขาดแคลนหนังสือ สิ่งพิมพ์ และสื่อการสอนที่ใช้ประกอบการสอน และผู้สอน ๔ คน มีปัญหาเรื่องขาดแคลนงบประมาณสำหรับ

จัดทำสื่อการสอน ในเรื่องนี้สอดคล้องกับปัญหาของผู้เรียน คือ ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย และไม่ค่อยใช้สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนไม่เพียงพอ ผู้สอนจำนวน ๖ และ ๔ คน มีปัญหาเรื่องสภาพห้องเรียนไม่อำนวยในการใช้สื่อการสอน และห้องเรียนอยู่ไกลจากห้องสมุด จึงไม่สะดวกในการนำสื่อการสอนมาใช้ นอกจากนี้ผู้เรียนมีปัญหาเรื่องผู้สอนให้แบบฝึกหัดและรายงานมากเกินไป โดยคิดเป็นร้อยละ ๘.๘๘

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในสถาบัน การศึกษาด้านวิชาชีพ

ผู้สอนทุกคนเห็นว่าควรให้มีการเปิดสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในสถาบันการศึกษาระดับวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผู้เรียนส่วนใหญ่ โดยให้เหตุผลพอสรุปได้ นักศึกษาระดับวิชาชีพจำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่ตลอดเวลา โดยอาศัยห้องสมุดเป็นแหล่งวิทยากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ผู้เรียนเข้าใจประโยชน์ของการใช้ห้องสมุด และการอ่านหนังสือได้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม ทำให้เกิดความมั่นใจในการเข้าใช้ห้องสมุดประกอบการศึกษาค้นคว้าทางวิชาชีพในระดับสูง ทำให้เข้าใจรูปแบบที่ถูกต้องของรายงานที่สมบูรณ์ ภาคนิพนธ์ ปริญญา นิพนธ์ นอกจากนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ต่อไปในระดับอุดมศึกษาทางด้านวิชาชีพ อีกทั้งทำให้เกิดความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในงานด้านวิชาชีพ

ผู้สอนทุกคนเห็นว่าควรกำหนดให้วิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด เป็นวิชาบังคับพื้นฐานในชั้นปีที่ ๑ ซึ่งสอดคล้องกับผู้เรียนส่วนใหญ่ โดยให้เหตุผลพอสรุปได้ว่า เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมในเรื่องการใช้ห้องสมุดและการอ่านหนังสือตั้งแต่เริ่ม เข้าศึกษาในสถาบันวิชาชีพชั้นสูง เพื่อเป็นการวางแนวทางให้รู้จักวิธีศึกษาค้นคว้าที่ถูกต้องตามแบบแผนสากล และทำให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการเข้าใช้ห้องสมุดเป็นเวลานานพอควร ก่อนสำเร็จการศึกษาด้านวิชาชีพ อีกทั้งทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์การทำรายงาน ภาคนิพนธ์ ปริญญานิพนธ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาระดับวิชาชีพชั้นสูง นอกจากนี้ผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ค่าหน่วยกิตและชั่วโมงเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเป็น ๒:๒ นั้นเหมาะสมดีแล้ว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกลุ่มจำนวนผู้เรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด

ในการ จัดกลุ่มผู้เรียนของวิทยาเขตและคณะต่าง ๆ ผู้สอนจำนวน ๖ คนเห็นว่าการ จัดกลุ่มผู้เรียนประมาณ ๒๐-๓๕ คน มีความเหมาะสม ส่วนผู้สอนอีก ๑๐ คน เห็นว่าควรปรับปรุง การจัดกลุ่มผู้เรียนจากเดิม คือ ผู้สอน ๒ คน จากวิทยาเขตพระนครเหนือเสนอให้ปรับปรุงจาก เดิม ๓๐ คน เป็น ๑๕-๒๐ คน ผู้สอน ๒ คนจากคณะวิศวกรรมเทคโนโลยีเสนอให้ปรับปรุงจาก เดิม ๓๐-๓๕ คน เป็น ๒๕ คน ผู้สอนจากวิทยาเขตพัฒนการพระนคร วิทยาเขตบริหารพิเศษ วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ แห่งละ ๒ คนรวม ๖ คน เสนอว่าควรปรับปรุงจำนวนผู้เรียนจากเดิม ๓๐-๓๕ คน เป็น ๓๐-๓๕ คน

ข้อเสนอแนะของผู้สอนและผู้เรียน

ด้านเนื้อหาวิชา

ทั้งผู้สอนและผู้เรียนมีข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกันดังนี้คือ

๑. ควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน พร้อมทั้งสอดคล้อง กับวุฒิภาวะในการเรียนรู้ ประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียนซึ่งเป็นนักศึกษาวิชาชีพ
๒. ไม่ควรมีรายละเอียดมากเกินไป และควรเรียงลำดับเนื้อหาวิชาให้ต่อเนื่อง ง่ายแก่การเข้าใจไม่สับสน

ในเรื่องด้านเนื้อหาวิชา ผู้สอนได้เสนอเพิ่มเติมจากข้อเสนอแนะของผู้เรียนดังนี้ คือ

๑. ควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาการใช้ หนังสือและห้องสมุด
๒. ควรมีการจัดทำตำราเรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดสำหรับสถาบันการศึกษา ด้านวิชาชีพโดยตรง เพื่อจะได้มีโอกาสเน้นสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนวิชานี้อย่างเต็มที่
๓. ควรปรับปรุงคำหน่วยกิตและเวลาเรียนให้เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหา วิชา

ด้านการเรียนการสอน

ทั้งผู้สอนและผู้เรียนมีข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกัน ดังนี้คือ

๑. ควรมีการเตรียมสอนล่วงหน้าเป็นอย่างดี โดยผู้สอนเสนอให้มีการจัดทำโครงการ

๒. ควรใช้วิธีสอนที่เน้นภาคปฏิบัติด้วย โดยกำหนดให้มีการทําแบบฝึกหัด จำนวนไม่
มากไม่น้อยจนเกินไป

ผู้สอนควรมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากข้อเสนอแนะของผู้เรียนดังนี้ คือ

๑. ผู้สอนควรเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านอาชีวศึกษามานาน เพื่อจะได้มีความรู้พื้นฐาน
ในการให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษาเกี่ยวกับการค้นคว้าหาความรู้ด้านวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน

๒. ควรมีการจัดกลุ่มผู้เรียนที่มีปริมาณไม่มากนัก ประมาณกลุ่มละ ๓๐-๓๕ คน เพื่อ
จะได้มีโอกาสดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง

๓. ผู้บริหารการศึกษา ควรพิจารณาจัดสรรบุคลากรผู้สอนที่มีคุณวุฒิทางบรรณารักษ-
ศาสตร์โดยตรงอย่างน้อยระดับปริญญาตรี จำนวนพอเพียงกับผู้เรียน

๔. ควรมีงบประมาณ ในการจัดทำหรือจัดหาสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ อย่างพอ
เพียงเพื่อใช้ประกอบการสอนแบบบรรยาย

ในเรื่องนี้ ผู้เรียนได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ

๑. ควรใช้วิธีการสอนแบบอื่น ๆ ประกอบการสอนแบบบรรยาย เช่น การสาธิต
การนำชมห้องสมุดและควรใช้สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ มากกว่าเดิม

๒. ควรมีการปรับปรุงบุคคลิกภาพของผู้สอน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในวิทยาลัยเทคโนโลยี
และอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ มีคุณวุฒิจบการศึกษาระดับปริญญาทั้งในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสาขา
อื่น อย่างไรก็ตามผู้สอนวิชานี้ในปัจจุบันควรเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี ในสาขาบรรณารักษ-
ศาสตร์โดยตรง และถ้ามีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาอื่น ก็ควรได้รับการอบรมในสาขา
บรรณารักษศาสตร์ประกอบด้วย เพราะจะเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับงานห้องสมุด เป็นผู้มีความคุ้น
เคยในการใช้ห้องสมุด สำหรับผู้ที่ จะทำการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดผู้สอนส่วนใหญ่มี
ประสบการณ์การสอนวิชานี้ระหว่าง ๑-๕ ปี เมื่อหากได้มีการโยกย้ายและเปลี่ยนตัวผู้สอนวิชา
การใช้หนังสือและห้องสมุดในแต่ละวิทยาเขต ตามความจำเป็นและความเหมาะสม

นอกเหนือจากการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดแล้ว ผู้สอนจำนวน ๘ คนจำเป็นต้อง
ต้องทำการสอนวิชาอื่นอีก ๒-๕ วิชา และผู้สอนส่วนใหญ่ต้องปฏิบัติงานห้องสมุดและงานด้านอื่นอีก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอนจากวิทยาลัยเกษตรกรรม อาจเนื่องจากวิชาเขตและคณะของผู้สอน นั้นขาดบุคลากรที่จะดำเนินการสอนวิชาอื่น หรือปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ การที่ผู้สอนวิชาการใช้ หนังสือและห้องสมุดของวิทยาลัยเกษตรและคณะต่าง ๆ ส่วนใหญ่ต้องทำการสอนวิชาอื่น ปฏิบัติงาน ห้องสมุดและงานด้านอื่น ตามที่ได้รับมอบหมายในขณะเดียวกัน จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาด้าน ผู้สอนและด้านวิธีการสอน ตามมา

ในปีการศึกษา ๒๕๒๓ มีผู้เรียนร้อยละ ๕.๓๙ เคยเรียนวิชาการใช้หนังสือและ ห้องสมุดมาแล้วในระดับ ปวส. จากวิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ วิทยาลัยเกษตร และในระดับ ปม. จากวิทยาลัยเกษตรเพาะช่าง ทั้งนี้เนื่องจากวิทยาลัยที่กล่าวมานี้ กำหนดให้วิชานี้เป็นวิชาบังคับและเลือกบังคับ แก่นักศึกษาทุกคนที่เข้าเรียนในระดับ ปวส. และระดับ ปม. ดังนั้นเมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับ ปม. ในวิทยาลัยพระนครใต้ และระดับ ปริญญาตรีในคณะวิศวกรรมเทคโนโลยี และคณะศิลปกรรม นักศึกษาจึงต้องเรียนวิชาการใช้ หนังสือและห้องสมุดซ้ำอีกครึ่งหนึ่ง เพราะตามหลักสูตรการศึกษาของวิทยาลัยเกษตรและคณะดังกล่าวยังมีได้กำหนดให้ยกเว้นค่าหน่วยกิตสำหรับผู้ที่เคยเรียนวิชานี้มาแล้วในระดับ ปวส. และระดับ ปม. ทั้ง ๆ ที่หลักสูตรวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดของแต่ละวิทยาลัย และคณะ มีจุดมุ่งหมายหลักตรงกัน คือ เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการ ใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย และเนื้อหาวิชาส่วนใหญ่เหมือนกันรวมทั้งวิธีการ สอนที่ไม่แตกต่างกัน จึงเป็นเหตุให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย และเห็นว่าเนื้อหาวิชาไม่น่า สนใจ ซึ่งเป็นผลให้เกิดปัญหาด้านผู้สอนและผู้เรียน

ในเรื่องจุดมุ่งหมายของวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดซึ่ง กำหนดไว้ในหลักสูตร ของวิทยาลัยเกษตรและคณะต่าง ๆ คือ เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญและเห็นประโยชน์ ของการใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย ผู้สอนมีความเห็นโดยเฉลี่ยว่ามีความชัดเจน ปานกลาง ทั้งนี้จุดมุ่งหมายของวิชาควรระบุประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากวิชานี้ในเชิง พฤติกรรมให้ชัดเจน นอกจากนี้ผู้สอนและผู้เรียนมีความเห็นแตกต่างกัน คือเนื้อหาวิชาการใช้ หนังสือและห้องสมุดในแต่ละวิทยาลัยและคณะ มีความสอดคล้องกันจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยผู้สอนเห็นว่ามากแต่ ผู้เรียนเห็นว่าปานกลาง ซึ่งเป็นความเห็นที่ต่างไปจากผลวิจัยของ

บุญศรี ไพรัตน์^๑ และ สุพัตรา ไชยศิริ^๒ ที่มีผลวิจัยสอดคล้องกัน คือทั้งผู้สอนและผู้เรียน มีความเห็นตรงกันว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาเหมาะสมดี

เนื้อหาวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดที่เปิดสอนในวิทยาเขตและคณะต่าง ๆ คล้ายคลึงกันในหัวข้อต่าง ๆ ๑๐ หัวข้อวิชา ผู้สอนและผู้เรียนมีทัศนะแตกต่างกันในด้านการนำความรู้จากเนื้อหาวิชาไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิชาอื่น ๆ และการประกอบอาชีพในอนาคต คือ ผู้สอนเห็นว่ามากแต่ผู้เรียนเห็นว่าปานกลาง เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของ บุญศรี ไพรัตน์ ปรากฏว่า ผู้เรียนได้รับความรู้จากการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดในระดับปานกลาง ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของ มุจลินทร์ สิงห์รักษ์^๓ ปรากฏว่าผู้เรียนมีความเห็นตรงกัน คือ ได้รับประโยชน์จากการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดอย่างมาก การที่ผู้สอนและผู้เรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดจากวิทยาเขตและคณะต่าง ๆ มีความเห็นต่างกันอาจเนื่องจากผู้สอนเกิดความสับสนในหัวข้อวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของแต่ละแห่ง ซึ่งไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ดังเช่น หัวข้อการจัดหมู่หนังสือ หนังสืออ้างอิง เป็นต้น จึงควรระบุหัวข้อวิชาที่ศึกษาให้ชัดเจน โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักบริการและวิธีการเข้าใช้ห้องสมุด มิใช่เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานห้องสมุดในตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ห้องสมุดแผนกจัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการ หรือ แผนกบริการตอบคำถาม ซึ่งมีการเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์โดยทั่วไป จะทำให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของการเรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดมากขึ้น หัวข้อวิชาดังกล่าวข้างต้น อาจปรับปรุงเป็นระบบการจัดหมู่หนังสือ หรือเลขหมู่หนังสือที่ควรรู้จัก และการใช้หนังสืออ้างอิง ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ไปเพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าหาข้อมูลที่ต้องการ

ในการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอน แบบบรรยาย ซึ่งเป็นวิธีสอนที่ไม่ส่งเสริมพัฒนาการ ทัศนคติ การคิด การแสดงออกและการแก้ปัญหา วิธีการสอนแบบบรรยายเหมาะสำหรับการถ่ายทอดความรู้ การให้ข้อมูล จึงเป็นที่ทราบกันดีว่าผลการเรียนการสอนจากวิธีสอนแบบบรรยายมักปรากฏออกมาเฉพาะด้านพัฒนาความรู้ ความจำ

^๑บุญศรี ไพรัตน์, "การประเมินผลหลักสูตรวิชาการใช้ห้องสมุด (L.Sc 101)

ในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยวิชาการศึกษา"

^๒สุพัตรา ไชยศิริ, "การสอนวิธีใช้ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย"

^๓มุจลินทร์ สิงห์รักษ์, "ประเมินผลที่ได้จากการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย"

สำหรับการสอนเท่านั้น การที่ผู้สอนใช้วิธีสอนแบบบรรยายมากเกินไปเป็นเหตุให้ผู้เรียนส่วนใหญ่เกิดความเคยชิน และเสนอว่าต้องการให้ผู้สอนใช้วิธีสอนแบบบรรยาย ซึ่งเป็นการเสนอความต้องการที่ขัดแย้งในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาด้านวิธีสอนของผู้เรียนต่อมา เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องผู้สอนใช้วิธีสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

สำหรับในเรื่องการใช้สื่อการสอน ผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดส่วนใหญ่นิยมใช้กระดานดำ ของจริง และสิ่งพิมพ์ ประกอบการสอนแบบบรรยายและมักไม่นิยมใช้สื่อการสอนประเภท ภาพยนต์ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และแผ่นโปร่งใส ทั้งนี้เพราะผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องขาดแคลนสื่อการสอนประเภทเหล่านี้ รวมทั้งขาดงบประมาณสำหรับจัดหาสื่อการสอน ซึ่งส่วนใหญ่มีราคาแพง อีกทั้งไม่มีเวลาจัดเตรียมสื่อการสอนซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลามากพอควร เพื่อให้ใช้สื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และสภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้สื่อการสอน อย่างไรก็ตามสื่อการสอนประเภท ภาพยนต์ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว แถบบันทึก การเรียนแบบโปรแกรม และแผ่นโปร่งใส มีบทบาทสำคัญในการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด^๒ และเป็นสื่อจำเป็นมาก เพราะสามารถช่วยให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนได้ ทำให้เกิดการเรียนรู้^๓ ช่วยให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดข้อเท็จจริง ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งเห็นคุณค่าในเรื่องราวที่ได้เรียน ซึ่งจะเป็กรากฐานให้เกิดความเข้าใจและความจำอย่างถาวร^๔ อีกทั้งช่วยให้

^๑ สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศึกษิตสยาม จำกัด, ๒๕๑๔), หน้า ๑๓๖.

^๒ John Dean, Planning Library Education Programs (London: Andre Deutsch, 1972), p. 85

^๓ John B. Haney and Eldon J. Ulmer, Educational Media and the Teacher (Dubuque, Ia: William C. Brown Co., 1970), p. 17.

^๔ Walter A. Wittich and Charles F. Schuller, Audio-Visual Materials : Their Nature and Use, 4th ed. (New York. Harper & Row, 1967), p.513.

การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดีขึ้น นอกจากนี้การใช้สื่อการสอนที่มีลักษณะ เป็นรูปธรรม (Concrete)^๑ จะทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ได้มากกว่าการใช้สื่อการสอนที่มีลักษณะเป็นนามธรรม (Abstract) ดังเช่น ผลการวิจัยของ สุชาติ อมรพิเชษฐกุล^๒ กล่าวไว้ว่า การใช้สื่อการสอนที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม เช่น แผ่นโปร่งแสงสามารถให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าการสอนโดยใช้คำพูด แผนภูมิ กระดานดำ ซึ่งเป็นสื่อการสอนที่มีลักษณะเป็นนามธรรมนั่นเอง นอกจากนี้ผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ควรใช้สื่อการสอนประเภทอื่นประกอบด้วย เช่น สไลด์เทป ซึ่งตามสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์บางแห่ง เช่น ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน ได้จัดทำขึ้น จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและไม่เบื่อหน่ายคำบรรยายของผู้สอนอีกต่อไป

ฉะนั้นเพื่อให้การเรียนการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดมีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรใช้วิธีสอนแต่ละแบบที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาในแต่ละหัวข้อ โดยใช้สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ประกอบมากขึ้นกว่าเดิม เช่น ควรใช้วิธีสอนแบบนำชมห้องสมุด แบบสาธิตและแบบบทเรียนโปรแกรม โดยใช้สไลด์เทป ภาพเคลื่อนไหว ภาพยนต์ แผ่นโปร่งใส และของจริงประกอบในการสอนหัวข้อห้องสมุดและการให้บริการ ความรู้เกี่ยวกับหนังสือ วารสาร และหนังสือพิมพ์ การจัดหมู่หนังสือและการเรียงหนังสือขึ้นชั้น การใช้บัตรรายการ การใช้หนังสืออ้างอิงสำหรับหัวข้อการอ่านหนังสือควรใช้วิธีสอนแบบอภิปรายโดยจัดแบ่งผู้เรียนในชั้นเป็นกลุ่ม และเปิดโอกาสให้เลือกอภิปรายหนังสือแต่ละประเภท ส่วนหัวข้อการจดโน้ตหรือบันทึกข้อความ การรวบรวมบรรณานุกรม การเขียนเชิงอรรถ และการเขียนรายงาน ควรใช้วิธีสอนแบบบรรยายประกอบการสาธิตตัวอย่างที่ถูกต้อง สมบูรณ์แบบ หัวข้อวิชาเหล่านี้จำเป็นต้องใช้วิธีสอนแบบบรรยายในชั้นต้น เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักเกณฑ์และรูปแบบสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในการทำรายงานการค้นคว้า

^๑Edgar Dale, Audio-Visual Methods in Teaching, 3d ed.

(New York: Dryden Press, 1967), pp.109-110

^๒สุชาติ อมรพิเชษฐกุล, "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด . . .", หน้า ๕๔.

สำหรับสื่อการสอนประเภทหนังสือและสิ่งพิมพ์ มีผู้สอนจากวิทยาเขตและคณะเพียง ๔ แห่งได้ใช้หนังสือและสิ่งพิมพ์ ที่เน้นสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในด้านการศึกษาค้นคว้าด้านวิชาชีพอย่างแท้จริง ทำให้นักศึกษาผู้เรียนรู้จัก และเกิดความคุ้นเคยกับสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาชีพ จะเป็นผลให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการเรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด อีกทั้งเกิดความต้องการเข้าใช้ห้องสมุดเพื่อประโยชน์ของการศึกษาในปัจจุบัน และการประกอบอาชีพในอนาคต นอกจากนี้ผู้สอนส่วนใหญ่ได้จัดทำตำราเรียน เพื่อเป็นคู่มือประกอบการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ซึ่งเป็นโอกาสได้พิจารณาสอดแทรกและนำเสนอสิ่งพิมพ์ที่เน้นสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากกว่าการใช้ตำราเรียนที่เขียนหรือรวบรวม โดยบุคคล หรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งมีได้เน้นสาขาวิชาชีพเฉพาะ และทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับความรู้และคุ้นเคยกับสิ่งพิมพ์ด้านวิชาชีพอย่างเต็มที่

ภายหลังการสอนแต่ละหัวข้อวิชา ผู้สอนส่วนใหญ่พิจารณาขอบข่ายให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดหรือทำรายงานประกอบการเรียน ซึ่งขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาในแต่ละหัวข้อ อย่างไรก็ตามบางหัวข้อวิชา เช่น การจัดหมู่หนังสือและการเรียงหนังสือชั้นชั้น การใช้บัตรรายการ การใช้หนังสืออ้างอิง ควรมีแบบฝึกหัดที่เน้นปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนและเข้าใช้ห้องสมุดด้วยตนเอง ทั้งแบบฝึกหัดและรายงานที่ผู้เรียนต้องทำนั้น ผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดแต่ละวิทยาเขตและคณะควร เน้นสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาชีพ เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรของแต่ละแห่งซึ่งจะให้ประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างมาก แต่การมอบหมายงานให้ทำนี้ควรมีปริมาณปานกลางคือไม่มากเกินไป หรือน้อยเกินไป

ผู้สอนส่วนใหญ่นิยมให้คะแนนแบบฝึกหัดและรายงาน ซึ่งเป็นงานที่มอบหมายให้ทำทุกครั้ง เพื่อเก็บเป็นคะแนนงานระหว่างภาค เพราะจะทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนและทำงานที่มอบหมายด้วยความเอาใจใส่และระมัดระวังอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจเนื่องจากมีผู้เรียนด้านวิชาชีพจำนวนมิใช่น้อยไม่ให้ความสนใจ ละเลยมองข้ามความสำคัญของวิชานี้และการเข้าใช้ห้องสมุด เพื่อประโยชน์ทางด้านวิชาชีพ การให้คะแนนงานดังกล่าวจึงถือเป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งของการวัดผลการเรียน รวมทั้งวิธีการเก็บคะแนน ซึ่งผู้สอนส่วนใหญ่ นิยมเก็บจากคะแนนเข้าชั้นเรียนของผู้เรียนประกอบด้วย เป็นการจูงใจให้ผู้เรียนสนใจเข้าเรียนทุกครั้ง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนเอง

ผู้สอนจำนวนใกล้เคียงกัน กำหนดอัตราส่วนคะแนนงานระหว่างภาคต่อคะแนนภาค สอบปลายภาคเป็น ๔:๖ และ ๕:๕ โดยคำนึงถึงความสำคัญของงานที่มอบหมายให้ทำระหว่าง ภาคและการทดสอบปลายภาคซึ่งเป็นการจูงใจให้ผู้เรียนตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายและใน ขณะเดียวกันเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้เรียนในการดูหนังสือสำหรับภาคสอบปลายภาค ถ้าผู้เรียน ได้คะแนนงานระหว่างภาคอยู่ในเกณฑ์ นอกจากนี้การออกข้อทดสอบปลายภาคผู้สอนมีจำนวน ใกล้เคียงกันที่ไม่นำเนื้อหาวิชาที่เคยทดสอบแล้วไปรวมออกอีกในข้อทดสอบปลายภาค และนำไป รวมออกอีกครึ่งหนึ่งในข้อทดสอบปลายภาค ซึ่งแตกต่างจากปริมาณความต้องการของผู้เรียน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้นำเนื้อหาวิชาที่เคยทดสอบแล้วไปรวมออกอีกในข้อทดสอบปลายภาค ผู้สอนจึงควรสนองความต้องการของผู้เรียนส่วนใหญ่ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระอย่างมากให้ แก่ผู้เรียนในการเตรียมตัวดูหนังสือสอบปลายภาค สำหรับในการออกแบบทดสอบหัวข้อวิชาต่าง ๆ นั้น ผู้สอนส่วนใหญ่นิยมออกแบบทดสอบทั้งปรนัย และอัตนัย ขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาของแต่ละหัวข้อ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวัดผลด้านการนำไปใช้และความ เข้าใจมากกว่าด้านความรู้และความ จำ การออกแบบทดสอบปรนัยนั้นทำให้ผู้สอนสามารถออกข้อทดสอบได้มาก และครอบคลุมเนื้อหา วิชาได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สอนไม่เสียเวลาในการตรวจซึ่งเป็นผลคืออย่างยิ่ง เพราะผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลา และต้องทำงานหลายด้าน สำหรับการออกแบบทดสอบแบบ อัตนัยก็มีความจำเป็นสำหรับบางหัวข้อวิชา เช่น การรวบรวมบรรณานุกรม การเขียนเชิงอรรถ และการเขียนรายงานหรือภาคินพนธ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสดึงแผนและรู้จักค้น เคยกับแบบ ฟอรัมที่ถูกต้องตามหลักสากล ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาชั้นสูงต่อไป

หลังจากการทดสอบแล้ว ผู้เรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนเป็นที่พอใจเพราะผลที่ได้ตรงกับ ความคาดหวัง ซึ่งแสดงว่าผลการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์ดีพอใช้ นอกจากนี้ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถใช้ห้องสมุดได้ด้วยตนเอง โดยต้องอาศัยความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ในบางครั้งเป็นการแสดงว่า การเรียน การสอน วิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด บรรลุ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชานี้

เนื่องจากวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดที่เปิดสอนในวิทยาลัยเทคโนโลยีและ อาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครทั้งในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญาตรี มี จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา และลักษณะการเรียน การสอนด้านต่าง ๆ นั้นส่วนใหญ่ คล้ายคลึงกัน ในขณะที่เดียวกันผู้สอนวิชานี้ในวิทยาเขตและคณะต่าง ๆ ที่สังกัดวิทยาลัย

เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา อยู่ในสภาพการทำงานเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน คือต้องทำการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด และวิชาอื่น ๆ อีกตามความสามารถของผู้สอนกับความจำเป็นของวิทยาเขตและคณะ อันเนื่องจากขณะนี้วิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา กำลังประสบปัญหาเรื่องขาดแคลนบุคคลากร ไม่ว่าจะเป็นผู้สอนวิชาสามัญ วิชาชีพหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านธุรการต่าง ๆ รวมทั้งงานห้องสมุด วิทยาเขตและคณะจึงได้พยายามจัดสรรบุคคลากรที่มีอยู่ให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ผู้ที่ทำหน้าที่สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเนื้อหาวิชา ด้านผู้สอน ผู้เรียนและด้านวิธีการเรียนการสอน ปัญหาดังกล่าวนี้จะมีสภาพคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ ไม่สามารถแยกให้เห็นเด่นชัดได้ว่าการสอนในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี หรือระดับปริญญาตรี จะมีปัญหาแตกต่างกันอย่างใดบ้าง ปัญหาต่าง ๆ พอจะสรุปได้ดังนี้

ในด้านเนื้อหาวิชา ผู้เรียนส่วนใหญ่ทั้งในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญาตรี ประสบปัญหาเรื่องเนื้อหาวิชามีรายละเอียดมากเกินไป รองลงมาคือ ปัญหาเรื่องเนื้อหาวิชา สับสนไม่เรียงลำดับต่อเนื่องกัน ทำให้ยากแก่การเข้าใจ ทั้งนี้เพราะผู้สอนต่างก็พยายามนำเสนอเนื้อหาวิชาให้ผู้เรียนมากที่สุด ภายในเวลาเรียนจำกัด โดยไม่ได้คำนึงความต้องการ ความสนใจ และความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพมากนัก นอกจากนี้เนื่องจากผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องไม่มีเวลาเตรียมการสอน และไม่ได้มีการจัดทำโครงการสอนไว้ล่วงหน้า จึงเป็นเหตุให้เรียงลำดับเนื้อหาวิชาสับสนไม่ต่อเนื่องกัน

ในด้านผู้สอนและผู้เรียน จากผลการวิจัยปรากฏว่านอกเหนือจากการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดแล้ว ผู้สอนจำนวนครึ่งหนึ่งจำเป็นต้องทำการสอนวิชาอื่นอีก ๒-๕ วิชา เช่น วิชาบรรณารักษศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาไทย การบัญชีสูง งานสารบรรณ งานสำนักงาน และอื่น ๆ ประกอบกับผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดส่วนใหญ่ (๑๑ จาก ๑๖ คน) ต้องปฏิบัติงานห้องสมุดในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น หัวหน้าแผนกห้องสมุด บรรณารักษ์ ผู้ช่วยบรรณารักษ์ อีกทั้งปฏิบัติงานด้านอื่นที่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบมากอีกด้วย เช่น เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชั้น อาจารย์นิเทศ หัวหน้าสายวิชาศิลปศึกษา เจ้าหน้าที่การเงิน กรรมการตรวจเงิน คณะ และหัวหน้าแผนกเอกสารการพิมพ์ เป็นต้น ผู้สอนจากวิทยาเขตและคณะต่าง ๆ จำนวนหนึ่งในสี่ จึงประสบปัญหาเรื่องไม่มีเวลาเตรียมการสอนและจัดเตรียมสื่อการสอน รวมทั้งไม่มีเวลาตรวจแบบฝึกหัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอนจากวิทยาเขตบพิตรพิมุขทั้ง ๒ คน มีปัญหา

ดังกล่าวนี้ ทั้งนี้เพราะผู้สอนต้องทำการสอนวิชาต่าง ๆ จำนวน ๑๑-๑๔ คาบต่อสัปดาห์ และ ๒๕-๓๐ คาบต่อสัปดาห์ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันต้องปฏิบัติทั้งงานห้องสมุดและงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากวิทยาเขต อย่างไรก็ตามมีผู้เรียนจำนวนน้อยมากประสบปัญหาผู้สอนไม่มีการเตรียมสอน และไม่ตรวจแบบฝึกหัดหรือรายงานที่ส่ง อาจเป็นเพราะผู้สอนได้พยายามสละเวลาว่างที่มีอยู่เล็กน้อยทำงานดังกล่าว หรือได้เตรียมคำเฉลยแบบฝึกหัดไว้อย่าง เรียบร้อย และขอร้องให้เพื่อนร่วมงานตรวจแบบฝึกหัด เหล่านั้นแทนโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียน เป็นสำคัญ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจำนวนผู้เรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดทั้งหมด และจำนวนผู้สอนที่มีอยู่จริงของวิทยาเขตและคณะบางแห่งไม่สมดุลกัน เช่น วิทยาเขตพัฒนวิชาการ พระนคร วิทยาเขตบพิตรพิมุข วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะศิลปกรรม ผู้สอนบางคนจึงต้องทำการสอนและปฏิบัติงานอื่น เกินจำนวน เวลาทำงานที่ทางวิทยาเขตหรือคณะกำหนดไว้ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น

ในด้านวิธีการสอน เนื่องจากผู้สอนจากวิทยาเขตและคณะต่าง ๆ ประสบปัญหาเรื่องขาดหนังสือ สิ่งพิมพ์ และสื่อการสอนที่ทันสมัย พร้อมทั้งงบประมาณในการจัดหาสื่อการสอนและสภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้สื่อการสอน จึงเป็นเหตุให้ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยายเกือบตลอดเวลา โดยมีสื่อการสอนประกอบบ้าง ซึ่งทำให้มีผลต่อผู้เรียนอย่างมาก ผู้เรียนส่วนใหญ่เกิดความเบื่อหน่ายและไม่สนใจ ไม่ตั้งใจเรียนเท่าที่ควร และในขณะที่เดียวกันผู้สอนส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพที่ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนอยากเรียน เช่น บุคลิกภาพด้านการพูด การอธิบายเนื้อหาวิชา และอุปนิสัยส่วนตัวบางประการ จึงเห็นควรว่าผู้สอนควรปรับปรุงวิธีการสอนต่าง ๆ ตามความต้องการและข้อเสนอแนะของผู้เรียนส่วนใหญ่

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในสถาบัน การศึกษาด้านวิชาชีพนั้น ผู้สอนทุกคนเห็นสอดคล้องกันว่าควรให้มีการเปิดสอนโดยกำหนดให้เป็นวิชาบังคับพื้นฐานในชั้นปีที่ ๑ ซึ่งเป็นความเห็นที่ตรงกับผู้เรียนส่วนใหญ่ โดยให้เหตุผลหลักว่า นักศึกษาริชาชีพจำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้านวิชาชีพจากห้องสมุดอยู่ตลอดเวลา เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมในเรื่องการใช้ห้องสมุดและการอ่านหนังสือตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาในสถาบันวิชาชีพชั้นสูง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองต่อไป ในระดับอุดมศึกษาทางด้านวิชาชีพ อีกทั้งทำให้เกิดความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในงานด้านวิชาชีพ ผลวิจัยดังกล่าวนี้จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานประการแรกที่กำหนดไว้ว่าวิชา

การใช้หนังสือและห้องสมุดเป็นวิชาพื้นฐานที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยด้านวิชาชีพ นอกจากนี้ผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าควรกำหนดให้วิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดมีค่าเป็น ๒ หน่วยกิต และใช้เวลาเรียน ๒ คาบต่อสัปดาห์

สำหรับความคิดเห็นในเรื่องการจัดกลุ่มจำนวนผู้เรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ผู้สอนจากวิทยาเขตและคณะต่าง ๆ มีความเห็นโดยเฉลี่ยว่าควรมีการจัดกลุ่มผู้เรียนประมาณ ๒๐-๓๕ คน ทั้งนี้เพราะผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มไม่มากจนเกินไป ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีต่อการควบคุมชั้นเรียน การดูแลและเอาใจใส่ผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งการจัดเตรียมการสอนที่จำเป็นสำหรับฝึกปฏิบัติหรือเป็นแบบอย่างมีปริมาณพอเพียงกับจำนวนผู้เรียน การเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพและบรรลุถึงจุดหมายที่กำหนดไว้ สำหรับวิทยาเขตหรือคณะที่มีผู้เรียนวิชานี้เป็นจำนวนมากตั้งแต่ ๓๐๐-๖๐๐ คน จึงจำเป็นต้องจัดหาบุคลากรผู้สอนเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็น ๓-๔ คน เนื่องจากจำนวนผู้สอนที่มีอยู่ในแต่ละวิทยาเขตและคณะมีเพียง ๑-๒ คน และผู้สอนส่วนใหญ่ต้องทำการสอนวิชาอื่นนอกเหนือจากวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด อีกทั้งต้องปฏิบัติงานห้องสมุดและงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเป็นงานที่ต้องการความรับผิดชอบมากดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาด้านผู้สอน ผู้เรียน และวิธีการสอนดังที่ปรากฏ ซึ่งเป็นผลกระทบอย่างมากต่อการเรียนการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดที่เปิดสอนอยู่ จึงกล่าวได้ว่าขณะนี้วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร กำลังขาดบุคลากรผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด จึงควรพิจารณาหาทางแก้ไข เพื่อให้การเรียนการสอนวิชานี้มีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานประการที่สองที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะสำหรับบุคคล ๒ กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาและผู้สอน ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะผู้บริหารการศึกษา :

๑. จากการวิจัยพบว่าวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดที่เปิดสอนในวิทยาเขตและคณะ ทั้ง ๑๐ แห่ง ซึ่งสังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร มีเนื้อหา

คล้ายคลึงกัน และเพื่อมิให้นักศึกษาในระดับ ปม. และระดับปริญญาตรีต้องเรียนวิชาซึ่งเคยเรียน
เรียนแล้วในระดับ ปวส. ข้าอีก หลักสูตรการศึกษาของวิทยาเขตและคณะที่เปิดสอนในระดับ
ปม. และระดับปริญญาตรีแต่ละแห่ง จึงควรจะเทียบค่าน่วยกิตสำหรับวิชาการใช้หนังสือและ
ห้องสมุดให้แก่นักศึกษาที่เคยเรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดมาแล้วในระดับ ปวส. ไม่
ว่าจากวิทยาเขตแห่งใดก็ตามที่สังกัดวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ในกรณีที่จะมีการเทียบ
ค่าน่วยกิตสำหรับวิชานี้ วิทยาเขตและคณะทั้ง ๑๐ แห่งควรกำหนดชื่อวิชา ลักษณะวิชา จำนวน
ค่าน่วยกิตและจำนวนเวลาเรียนต่อสัปดาห์ให้เป็นแบบเดียวกัน กล่าวคือ อาจใช้ชื่อวิชาว่า
"การใช้ห้องสมุดและการเขียนรายงาน" หรือ "ห้องสมุดกับการศึกษาค้นคว้า" และไม่ควร
ใช้ชื่อวิชาว่า "การเขียนรายงานและการใช้ห้องสมุด" เพราะการเขียนรายงานที่สมบูรณ์
นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ห้องสมุด หรือเป็นผลที่ตามมาของการใช้ห้องสมุดที่ถูกต้อง ส่วน
ลักษณะวิชาควรจัดให้เป็นวิชาบังคับพื้นฐานในชั้นปีที่ ๑ ของแต่ละระดับ มีค่าเป็น ๒ หน่วยกิต
ใช้เวลาเรียน ๒ คาบต่อสัปดาห์ สำหรับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรควรเป็นแบบ
เดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาเขตที่เปิดสอนระดับ ปวส. ทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นสาขาวิชาชีพ
ใดก็ตามที่สังกัดวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา แต่ถ้าในระดับ ปม. และระดับปริญญาตรี
มีการเปิดสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดโดยกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเนื้อหา
วิชาแตกต่างกันไปจากที่กำหนดไว้ในระดับ ปวส. โดยมีเนื้อหาวิชาที่เน้นสาขาวิชาชีพเฉพาะที่
สูงขึ้นกว่าเดิม เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าด้านวิชาชีพขั้นสูง นักศึกษาระดับ ปม. และ
ระดับปริญญาตรี จึงจำเป็นต้องศึกษาริชาานี้

๒. วิทยาเขตและคณะต่าง ๆ ควรจัดหาบุคลากรผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด
ที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี สาขาบรรณารักษศาสตร์โดยตรง และควรเป็นผู้มีประสบการณ์
ด้านการเรียนการสอนอาชีวศึกษามากบ้าง เพื่อจะได้มีความรู้พื้นฐานในการให้คำแนะนำและคำ
ปรึกษาเกี่ยวกับการค้นคว้าหาความรู้ด้านวิชาชีพ และจำนวนบุคลากรผู้สอนต้องพอเพียงกับ
จำนวนผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา โดยกำหนดจำนวนผู้เรียนกลุ่มหนึ่งประมาณ ๒๐-๓๕ คน เนื่อง
จากการเรียนการสอนกลุ่มย่อยย่อมมีประสิทธิภาพดีกว่ากลุ่มใหญ่ สำหรับวิทยาเขตหรือคณะที่มี
ผู้เรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ ๓๐๐-๖๐๐ คน วิทยาเขตและคณะ
ควรจัดหาบุคลากรผู้สอนเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็น ๓-๔ คน ซึ่งจะทำให้ผู้สอนแต่ละคนมีชั่วโมงสอน
เฉพาะวิชานี้ประมาณ ๑๐ คาบเรียนต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ผลการวิจัยได้สนับสนุนให้เปิดสอนวิชานี้

เป็นวิชาบังคับพื้นฐานในชั้นปีที่ ๑ ของแต่ละระดับ จึงจำเป็นต้องมีบุคลากรผู้สอนสมดุลงบกับจำนวนผู้เรียน

๓. วิทยาเขตและคณะต่าง ๆ ควรกำหนดให้ผู้สอนมีหน้าที่ด้านการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดโดยไม่จำเป็นต้องสอนวิชาอื่นอีกหลายวิชา หรือปฏิบัติงานด้านอื่นอีกหลายอย่าง ยกเว้นงานห้องสมุดทั้งนี้ เพื่อให้ผู้สอนมีเวลาและโอกาสเตรียมการสอนและสื่อการสอน ค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์และแหล่งความรู้ด้านวิชาชีพใหม่ ๆ พร้อมทั้งมีเวลาตรวจแบบฝึกหัดได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกันผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดจะได้มีเวลาปฏิบัติงานห้องสมุดในตำแหน่งต่าง ๆ ทั้งงานด้านบริหาร ด้านดำเนินงานเทคนิค และด้านการให้บริการ ซึ่งจะเป็นผลให้การสอนมีประสิทธิภาพเพราะผู้สอนที่ปฏิบัติงานห้องสมุดจะเกิดความคุ้นเคยกับสิ่งพิมพ์ด้านวิชาชีพ เฉพาะสาขาที่มีอยู่จริงในห้องสมุด รวมทั้งแหล่งความรู้ด้านวิชาชีพต่าง ๆ มากกว่าผู้สอนที่ไม่ได้ปฏิบัติงานห้องสมุด และผู้สอนที่ปฏิบัติงานห้องสมุดจะมีโอกาสได้เสนอแนะให้ผู้เรียนได้เข้าไปใช้ประโยชน์จากสิ่งพิมพ์เหล่านั้นได้อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอน

๑. เนื้อหาวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดควรคำนึงถึงเนื้อหาวิชาหลักที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเป็นแนวทางให้รู้จักการศึกษาค้นคว้าด้านวิชาชีพ จึงไม่ควรให้มีรายละเอียดมากเกินไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับวิชาบรรณารักษศาสตร์ ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาวิชาวิธีสัมบูรณ์ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ สอดคล้องกับวิถีภาวะในการเรียนรู้ ประสบการณ์ และความสนใจของนักศึกษาวิชาชีพ เนื่องจากการเรียนรู้จะมีสัมฤทธิ์ผลสูงต่อเมื่อผู้เรียนมีความต้องการและความสนใจที่จะเรียนรู้สิ่งนั้น ๆ นอกจากนี้ควรมีการเรียงลำดับเนื้อหาวิชาตามความสำคัญและขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถติดตามเนื้อหาวิชาได้ง่ายดายและเข้าใจอย่างถ่องแท้ มิฉะนั้นแล้วจะทำให้เกิดปัญหาด้านเนื้อหาวิชาดัง เช่นที่เป็นอยู่

๒. ผู้สอนของวิทยาเขตและคณะต่าง ๆ ควรให้ความร่วมมือกันในการจัดทำตำราเรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด สำหรับสถาบันการศึกษาด้านวิชาชีพโดยตรง เพื่อให้เป็นตำราเรียนที่มีมาตรฐานเดียวกัน หัวข้อวิชาใดที่เป็นความรู้พื้นฐานในเรื่องการใช้ห้องสมุดและการค้นคว้าเพื่อทำรายงาน ควรจะเป็นไปในลักษณะเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันผู้สอนแต่ละวิทยาเขตและคณะที่อยู่ในสาขาวิชาชีพเดียวกัน ควรจัดทำเอกสารประกอบคำบรรยายเพิ่มเติมเพื่อเป็น

การแนะนำสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ รวมทั้งแหล่งความรู้ทางด้านวิชาชีพเฉพาะสาขา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าในปัจจุบันและการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

๓. ผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดจากวิทยาเขตและคณะต่าง ๆ ก็สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาอาจให้ความร่วมมือกันในการแลกเปลี่ยนผู้สอน โดยจัดสอนเป็นคณะ กล่าวคือมอบหมายหน้าที่ให้แต่ละคนทำการสอนหัวข้อวิชาใด วิชาหนึ่ง โดยเฉพาะแล้วหมุนเวียนไปสอนหัวข้อวิชานั้น ๆ ในวิทยาเขตและคณะตามที่ได้มีข้อตกลงกันไว้ ซึ่งจะเป็นการแบ่งเบาภาระในด้านการเตรียมสอนและจัดเตรียมสื่อการสอนประกอบด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิทยาเขตหรือคณะที่เปิดสอนสาขาวิชาชีพเดียวกันซึ่งจะทำให้ผู้สอนไม่ประสบปัญหาเรื่องการแนะนำสิ่งพิมพ์ที่เน้นวิชาชีพเฉพาะสาขา และทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสรู้จักและคุ้นเคยสิ่งพิมพ์เหล่านั้นจำนวนมากมาย ซึ่งอาจไม่มีในห้องสมุดวิทยาเขตหรือคณะของตน

๔. ในการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ผู้สอนจำเป็นต้องมีการเตรียมสอนไว้ล่วงหน้า อาจทำได้โดยการจัดทำโครงการสอน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ และเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องได้ทันเวลา อีกทั้งช่วยให้ผู้สอนทำการสอนแทนกันได้

๕. ผู้สอนควรใช้วิธีสอนแต่ละแบบที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาในแต่ละหัวข้อ โดยใช้สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ประกอบการสอนมากขึ้นกว่าเดิม เช่นควรใช้วิธีสอนแบบนำชม ห้องสมุด แบบสาธิต และแบบบทเรียนโปรแกรม โดยใช้สไลด์ เทป ภาพเคลื่อนไหว ภาพยนต์ แผ่นโปร่งใส และของจริงประกอบการสอนหัวข้อห้องสมุดและการให้บริการ ความรู้เกี่ยวกับหนังสือ วารสาร และหนังสือพิมพ์ เลขหมู่หนังสือและการเรียงหนังสือขึ้นชั้น การใช้บัตรรายการ การใช้หนังสืออ้างอิง สำหรับหัวข้อการอ่านหนังสือควรใช้วิธีสอนแบบอภิปราย ส่วนหัวข้อการจัดโต๊ะ การรวบรวมบรรณานุกรม การเขียนเชิงอรรถ และการเขียนรายงาน ควรใช้วิธีสอนแบบบรรยาย ประกอบการสาธิตตัวอย่าง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อทำให้นักเรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย เป็นการชักจูงความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา จะทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้อย่างรวดเร็ว ฉะนั้นจึงถือเป็นหน้าที่ประการหนึ่งของผู้สอนในการพยายามจัดหาสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ซึ่งอาจทำได้โดยติดต่อขอยืมจากสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ หรือห้องสมุดต่าง ๆ และอาจพิจารณาจัดทำขึ้นเองตามความสามารถและเงินงบประมาณที่ได้รับ

๖. ในขณะที่เดียวกันผู้สอนควรพยายามแก้ปัญหาเรื่องสภาพห้องเรียนโดยดัดแปลงห้องเรียนที่มีอยู่ให้มีสภาพเอื้ออำนวยต่อการใช้สื่อการสอนเท่าที่สามารถทำได้ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับเป็นสิ่งสำคัญ

๗. ผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดควรมีการปรับปรุงบุคคลิกภาพ ด้านการพูด การอธิบายเนื้อหาวิชา และอุปนิสัยส่วนตัว เนื่องจากการสอนที่ดีนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบเฉพาะบุคคลหลายประการ เช่น บุคคลิกภาพ ประสบการณ์ ภูมิหลัง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่องการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดครั้งต่อไป ควรจะมีการวิจัยเรื่องต่อไปนี

๑. การศึกษาการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในเขตภูมิภาค เพื่อสำรวจสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในวิทยาเขตต่าง ๆ ที่สังกัดวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในเขตภูมิภาคซึ่งเปิดสอนเฉพาะในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ได้แก่ระดับ ปวส. และระดับ ปม. ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม บริหารธุรกิจ และพาณิชยกรรม คหกรรมและศิลปกรรม และเกษตรกรรม ซึ่งจะ เป็นผลให้มีการสนับสนุนและส่งเสริมการเปิดสอนวิชาในวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในเขตภูมิภาค

๒. การทดลองการใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมในแต่ละหัวข้อวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้สอนในวิทยาเขตและคณะต่าง ๆ อีกทั้งสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียน การสอนวิชาใน